

Ar ieguldījumiem sarežģītos produktos saistītie riski

Galvenās norādes

- *Neieguldiet, ja Jums nav skaidras piedāvātā produkta galvenās iezīmes vai ar to saistītie galvenie riski. Apsveriet iespēju konsultēties ar speciālistu par Jums piemērotiem ieguldījumiem.*
- *Ievērojiet, ka dažreiz produkta nosaukums var neatspoguļot produkta iezīmes. Uzmanieties, ja Jums tiek solīta augsta, garantēta, nodrošināta vai absolūta peļņa. Šie solījumi bieži izrādās maldinoši.*
- *Uzmanieties, ja jums jāpiekļūst naudai pirms produkta izmaksas termiņa.*
- *Pirms ieguldīšanas noskaidrojiet kopējās izmaksas. Ieguldījuma izmaksas ietekmēs iespējamās peļņas apmēru. Turklāt var gadīties, ka ir pieejami līdzīgi, bet ne tik sarežģīti produkti ar zemākām izmaksām.*

Kāpēc ESMA izplata šo brīdinājumu?

Šajā vēsturiski zemu procentu likmju periodā ieguldījumu sabiedrības ir reaģējušas uz ieguldījumu peļņas meklējumiem, piedāvājot sarežģītus ieguldījumu produktus. Daži no šiem produktiem ir paredzēti, lai mazumtirdzniecības ieguldītāji varētu piekļūt dažādu veidu aktīviem (kapitāla vērtspapīriem, obligācijām, precēm) un ieguldījumu stratēģijām, kas agrāk bija pieejamas tikai profesionāliem investoriem.

Sarežģītu produktu tirdzniecība bieži notiek agresīvi. Sludinājumos dažkārt tiek izmantoti vilinoši saukļi, piemēram, “absolūta peļņa”, “garantēts” un “nodrošināts pieaugums”, vai tiek reklamēta peļņa, kas ievērojami pārsniedz bankās pašlaik pieejamo noguldījumu kontu peļņu. Šie skaļie solījumi bieži izrādās maldinoši vai Jūs, iespējams, neesat tos pareizi sapratis.

Ieguldītāji bieži neizprot, kā šie sarežģītie produkti darbojas. Konkrētāk, ar tiem saistītie riski, izmaksas un paredzamā peļņa daudzos gadījumos nav uzreiz acīmredzama un viegli izprotama.

Lai izvērtētu dažus sarežģītus produktus un novērtētu ar tiem saistītos riskus, ir vajadzīgs augsts zināšanu līmenis. Ir nepieciešama arī šo produktu aktīva ilgtermiņa pārvaldība un pārraudzība. Aktīva pārvaldība un pārraudzība mazumtirdzniecības ieguldītājiem bieži ir pārāk laikietilpīga, nepraktiska un grūti īstenojama. Apsverot iespēju ieguldīt sarežģītus produktus, būtu jāņem vērā šīs grūtības.

Organizācijām, kas ir klasificētas kā profesionāli investori, būtu jāizvērtē, vai tās ir atbilstoši aprīkotas un kompetentas, lai vajadzīgajā līmenī veiktu aktīvu pārvaldību un pārraudzību .

Kas ir sarežģīti produkti?

Sarežģītība ir relatīvs jēdziens. Daudzi elementi var padarīt produktu grūti izprotamu. Produktu var uzskatīt par sarežģītu, ja:

- tas ir atvasināts instruments vai ietver atvasinātu instrumentu (atvasināts instruments ir finanšu instruments, kura vērtības pamatā ir cita finanšu instrumenta vai kāda cita pakārtota finanšu aktīva vai indeksa, piemēram, ārvalstu valūtu vai procentu likmju, vērtība; atvasinātus instrumentus bieži iekļauj finanšu produktos, lai radītu vai uzlabotu konkrētu ieguldījumu stratēģiju un ierobežotu vai kompensētu dažus riskus);
- tam ir pakārtoti aktīvi vai indeksi, kuru vērtība nav viegli nosakāma vai kuru cenas un vērtība nav publiski pieejamas;
- tam ir noteikts ieguldījuma termiņš un, piemēram, par priekšlaicīgu naudas izņemšanu tiek piemēroti sodi, kas nav pienācīgi izskaidroti;
- lai aprēķinātu peļņu no ieguldījuma, tiek izmantoti daudzi mainīgie lielumi vai sarežģītas matemātikas formulas;
- tajā ir ietvertas garantijas vai kapitāla aizsardzība, kas ir nosacītas vai daļējas, vai var zust, ja notiek konkrēti notikumi.

Daži piemēri par konkrētiem produktiem, kas būtu jāuzskata par sarežģītiem produktiem: ar aktīviem nodrošināti vērtspapīri, daži obligāciju veidi, piemēram, konvertējamās un subordinētas obligācijas, sertifikāti, cenu starpības līgumi (*CFD*), kredīriskam piesaistītas parādzīmes, strukturēti produkti un garantijas vērtspapīri.

Kādi ir galvenie riski un trūkumi, kas saistīti ar ieguldījumiem sarežģītos produktos?

Lai gan sarežģītiem produktiem ir savas priekšrocības, ieguldījumi sarežģītos produktos ir saistīti ar zināmu risku un potenciāliem trūkumiem. Risks un trūkumi var nebūt acīmredzami un viegli izprotami. Lai pieņemtu pārdomātus lēmumus par ieguldījumiem, Jums jāizprot visi riski un jābūt pietiekamai skaidrībai par produktu galvenajām iezīmēm .

Likviditātes risks

Likviditātes risks nozīmē to, ka Jūs nevarat viegli realizēt produktu, ja Jums rodas vajadzība to darīt pirms termiņa beigām. Ja Jūsu produkts nav likvids, kā tas bieži mēdz būt sarežģītu produktu gadījumā, ir ļoti iespējams, ka Jums nākas to pārdot ar lielu atlaidi salīdzinājumā ar pirkuma cenu (un tāpēc Jūs zaudējat naudu) vai to vispār nav iespējams realizēt.

Sviras efekta risks

“Sviras efekts” ir termins, ko izmanto, lai aprakstītu veidus vai stratēģijas potenciālās peļņas un zaudējumu daudzkaršošanai, piemēram, aizņemoties naudu vai izmantojot atvasinātos instrumentus. Jums var ieteikt ieguldīt ar sviras efektu, lai gūtu pēc iespējas lielāku peļņu, taču neaizmirstiet, ka sviras efekts tikpat viegli var daudzkaršot zaudējumus.

Tirgus risks

Tirgus risks ir ikdienas zaudējumu risks, ko rada tirgus cenu svārstības. Sarežģīti produkti Jūs var pakļaut vairākiem tirgus riskiem, jo šie produkti bieži ir paredzēti ieguldījumiem atsevišķos pakārtotos tirgos (piemēram, akciju, procentu likmju, valūtas maiņas kursa, preču tirgos) .

Kreditrisks

Kreditrisks ir saistīts ar iespēju, ka produkta emitents vai sabiedrība, ar kuru tas sadarbojas, kļūst maksātnespējīgi un nespēj izpildīt līgumsaistības, kas paredz atmaksāt Jūsu ieguldījumu.

Dažus instrumentus novērtē kredītreitingu aģentūras. Ja apsverat iespēju ieguldīt novērtētā instrumentā, Jums ir jāpārlicinās, ka saprotat reitingu nozīmi. Zems reitings norāda uz lielāku risku, ka emitents nepildīs saistības un Jūs nesaņemsiet atpakaļ ieguldīto naudu. Augsts reitings liecina par daudz mazāku iespēju, ka emitents nepildīs saistības, tomēr tas nenozīmē, ka Jūs no ieguldījuma gūsiet gaidīto peļņu. Jāievēro arī, ka emitenta reitings produkta dzīves cikla laikā var mainīties .

Papildinformācija

Sarežģītas produkta iekšējās struktūras var nozīmēt, ka produktam ir augstākas izmaksas, jo Jūs maksājat par tā pakārtotajām iezīmēm. Turklāt produktu struktūrā parasti ir iekļauti maksājumi un komisijas nauda, kas tāpēc nav uzreiz acīmredzami .

Papildinformācija

Vienmēr pārbaudiet, vai sabiedrība, ar kuru kontaktējaties, ir pilnvarota Jūsu valstī nodarboties ar uzņēmējdarbību ieguldījumu jomā. To var izdarīt sabiedrības valsts regulatora tīmekļa vietnē. Ja sabiedrība nav pilnvarota vai regulēta, pastāv lielāka iespēja, ka tā neievēro ieguldītāju aizsardzības noteikumus un Jums nav piekļuves sūdzību iesniegšanas procedūram vai kompensāciju shēmām.

Visu valstu regulatīvo iestāžu saraksts un to tīmekļa vietņu adreses ir pieejamas arī ESMA tīmekļa vietnē <http://www.esma.europa.eu>